

TULEVAISUUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2014 vp

Avoin ja yhdenvertainen osallistuminen Valtio- neuvoston demokradiapoliittinen selonteko 2014

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä maaliskuuta 2014 lähettäessään asian Avoin ja yhdenvertainen osallistuminen Valtioneuvoston demokradiapoliittinen selonteko 2014 (VNS 3/2014 vp) valmistelevalle käsittelyä perustuslakivaliokuntaan samalla määrännyt, että tulevaisuusvaliokunnan on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Tiina Astola ja erikoissuunnittelija Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö
- julkisoikeuden yliopistonlehtori, tohtori Pauli Rautiainen, Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tulevaisuusvaliokunnan tehtävät demokratian näkökulmasta

Tulevaisuusvaliokunta on perustettu vahvistamaan demokratiaa. Eduskunta osoitti 20 vuotta sitten arvostavansa demokratian tulevaisuuden selvittämistä ja sen eri vaihtoehtojen laaja-alaista tarkastelua perustamalla parlamentin sisälle yhdeksi valiokunnaksi lakiasäätävien valiokuntien rinnalle tulevaisuusajatteluun ja -keskusteluun keskittyvän valiokunnan. Vaikka demokratialla parlamenteissa on yleensä vakaat muotonsa, eduskunta näytti edelläkävijän mallia osoittamalla, että myös valiokuntalaitoksen kautta eli normaalia parlamentaarista menettelyä noudattaen voidaan poliittisen demokratian sisältöä ja

menettelyjä uudistaa. Lainsäädäntö- ja budjettivallan rinnalle parlamentaarisen demokratian keskiöön luotiin think tank -tyyppinen näkemyksvaltaa käyttävä instituutio.

Tulevaisuusvaliokunta on pitänyt demokratia-teemaa esillä koko kuluneen 20 vuoden aikana. Kaikissa vaalien jälkeen valituissa tulevaisuusvaliokunnissa on demokratiaa käsitelty niin tulevaisuusselonteista annetuissa tulevaisuusmietinnöissä kuin monissa valiokunnan muille valiokunnille antamissa lausunnoissa. Näiden lisäksi valiokunta on ottanut demokratian omatoimien selvityksiensä kohteeksi ja tuottanut seuraavat demokratian tulevaisuuteen keskittyvät kirjat:

— Demokratia ja tulevaisuudet (toim. Mika Mannermaa, Jim Dator ja Paula Tiuhonen 2006)

— Demokratia tulevaisuuden myllerryksessä (Mika Mannermaa 2007)

— Monen monta demokratiaa (toim. Paula Tiuhonen ja Risto Harisalo 2007)

— Eduskunta ja kunnallinen itsehallinto (Aimo Rynnänen ja Paula Tiuhonen 2009)

— Joukkoistaminen demokratiassa: Poliittisen päätöksenteon uusi aika (Tanja Aitamurto 2012)

— Mustat joutsenet — Mikä muuttaa maailmaa seuraavaksi? (kansalaiset kirjoittajina 2013)

— Uusi ja vanha demokratia (eri yliopistojen demokratiatutkijat kirjoittajina 2013)

— Crowdsourced off — Road Traffic Law Experiment in Finland (Tanja Aitamurto ja Hélène Landemore 2014)

Osana valtiopäivien 150-vuotisjuhlaa tulevaisuusvaliokunta järjesti Oulussa 13.10.2013 demokratian tulevaisuutta käsittelevän kansalaisseminaarin ja julkisti kirjan Uusi ja vanha demokratia (TuV 7/2013). Siihen kirjoittaneiden eri yliopistoja, oppiaineita, sukupolvia ja -puolia edustaneiden professori Kaarlo Tuorin, professori Maija Setälän, professori Ilkka Niiniluodon, professori Ilkka Ruostetsaaren, tohtori Kim Strandbergin ja lehtori Pauli Rautiaisen ja tutkija Anna Hyvärisen artikkelit ja heidän asiantuntijalausuntonsa valiokunnalle vuodelta 2013 muodostavat hyvän perustan tarkastella sitä, miten suoran ja muun uuden demokratian eri muodot kohtaavat vanhan edustuksellisen demokratian. Valiokunta on saanut valiokunnassa parhaillaan käsitellyssä olevaan tulevaisuusselontekoon (VNS 7/2013 vp) Mikkelin kaupungin kehitysjohtaja Soile Kuitusen asiantuntijalausunnon, jossa hän arvioi paikallisen tason uusia ns. tekemisen demokratian ratkaisuja.

Tulevaisuusvaliokunnan aiemmat demokratia-kannanotot

Tulevaisuusvaliokunta on esittänyt Mika Mannermaan demokratiaselvitysten ja erityisesti kirjassa Demokratia tulevaisuuden myllerryksessä (2007, s. 136—149) esitetyn kaikkiaan 25 konkreettisen toimenpide-esityksen nojalla seuraavat

pääosin yhä ajankohtaiset kannanotot vuonna 2007:

1. Kansalaiskeskustelut ja keskustelut eduskunnassa suurista tulevaisuuskysymyksistä

Vaalikaudelle 2007—2011 valittavan tulevaisuusvaliokunnan tulee käynnistää tulevaisuusraatien käytäntö suomalaisessa yhteiskunnassa. Tulevaisuusraadit ovat hyvin valmisteltuja julkisia kansalaiskeskusteluja keskeisimmistä yhteiskunnallisista tulevaisuusteemoista. On tärkeää, että niihin ei osallistu vain yhteiskunnan eliitit, vaan pyrkimyksenä tulisi olla ruohonjuuritason kansalaisyhteiskunnan, asiantuntijoiden sekä poliittisten ja taloudellisten päättäjien väliset keskustelut.

Tulevaisuusvaliokunnalle on jo vakiintunut rooli tulevaisuussuuntautuneiden arvioiden tekemisessä eduskunnassa. Tulevaisuusselontekomenettelyä kehittäen tulevaisuusvaliokunnan tulisi yhteistyössä valtioneuvoston kanssa edistää sitä, että Suomessa omaksutaan käytännöksi laatia korkeatasoiset ja riippumattomat tulevaisuusselvitykset aina ennen laaja-alaisia ja pitkän aikavälin vaikutuksia omaavien päätöskokonaisuuksien läpiviemistä. Tulevaisuusselvityksiä voidaan tilata eri tahoilta ja eduskunnan odotetaan ottavan niihin kantaa tulevaisuusselonteon tapaan tulevaisuusvaliokunnan valmistelun pohjalta.

2. Tulevien sukupolvien oikeudet

Suomeen tulee perustaa TUSE, mahdollisimman pitkälti virtuaalisesti toimiva tulevien sukupolvien edustus, jolla on oikeus ja velvollisuus toimia tulevien sukupolvien puolesta edustamalla heitä yhteiskunnassa, puhumalla heidän äänellään ja ryhtymällä tarvittaessa myös juridisiin toimiin syntymättömien ihmisten etujen nimissä.

3. Nettiäänestäminen

Tulee selvittää, voitaisiinko kaikissa Suomessa järjestettävissä merkittävissä vaaleissa — eduskuntavaalit, presidentinvaalit, europarlamentin vaalit ja kunnallisvaalit — äänestää perinteisten tapojen lisäksi sähköisesti internetissä ennen

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlia vuonna 2017.

4. Virtuaalivaalipiirin perustaminen

Tulee selvittää virtuaalisen vaalipiirin perustamista. Riippuen selvityksen tuloksista voitaisiin perustaa esimerkiksi 20 edustajan virtuaalivaalipiiri. Äänestäjä voisi ilmoittautua virtuaalivaalipiirin jäseneksi, jolloin hän samalla luopuu maantieteellisen vaalipiirin jäsenyydestä. Puolueet ja muut ehdokkaita asettavat tekisivät ehdokasasettelun virtuaalivaalipiirissä aivan kuten perinteisissä vaalipiireissä. Ehdokkaan kotipaikkakunnalla ei olisi merkitystä.

Demokratia ymmärretty selonteossa liian kapeasti

Valtioneuvosto korostaa ensimmäisessä demokratiaoliittisessa selonteossa päämäärien ja toimenpiteiden tarkasteluvälin olevan pitkä. Siinä sanotaan nostettavan esille demokratian kehittämisen ydinkohtia, jotka vaativat huomiota nyt ja pitkällä aikavälillä sekä annetaan valtioneuvoston linjaukset demokratiaoliittikan tavoitteiksi 2010-luvulle. Valtioneuvosto painottaa, että demokratiaoliittikalla pyritään vastaamaan demokratian uusiin haasteisiin. Tavoitteena on, että päätöksenteko perustuu kansalaisten laajaan osallistumiseen ja että siinä toteutuu osallistumisen yhdenvertaisuus.

Viitaten tulevaisuusvaliokunnan 20 vuoden aikana tekemiin selvityksiin valiokunta katsoo demokratian ymmärretyn selonteossa lähtökohteisesti varsin kapeasti. Demokratian, ihmisoi-
keuksien ja oikeusvaltion kunnioitus on suomalaisen yhteiskunnan perusta. Pitkän aikavälin demokratiaoliittisen selonteon, varsinkin kun se on ensimmäinen, olisi tullut kattaa esitettyä laajemmin eri elämäalueet ja käsitellä demokratian toimivuutta eri tasoilla. Siitä puuttuu monia elintärkeitä yhteisten asioiden hoidon aloja ja tasoja, jotka vaikuttavat jokaisen suomalaisen elämään. Se ei kata politiikan alaltakaan kaikkia tasoja. Vaikka rajoituttaisiin tarkastelu-
sa vain ns. valtiollisiin asioihin, toimivaa demokratiaa on tavoiteltava entistä selvemmin tulevaisuudessa myös niillä vallan ja vaikuttamisen

tasoilla ja tahoilla, joissa olemme mukana ja jotka vaikuttavat jo nyt olennaisesti omiin ratkaisuihimme. Demokratiaa on syytä ennakoida, ottaa huomioon heikot signaalit ja varautua myös mustiin joutseniin.

Tulevaisuuden tutkijat korostavat, että tulevaisuuksia on monta. Demokratiantutkijat korostavat, että demokratiaa on monenlaista. Suomessa on viime vuosikymmeninä kavennettu demokratian käsite koskemaan vain joko ylimpien valtioelinten suhteiden yksityiskohtia, äänestystekniikkaa tai ruohonjuuritason kansalaisaktiiviteettien kokeiluja. Esimerkiksi jo 1970- ja 1980-luvuilla valtiosäännön uudistamista myöten demokratiasta puhuttiin monen tasoisena: globaalina, eurooppalaisena, alueellisena, maakunnallisena ja paikallisena. Demokratia koski laajasti varsin erityyppisiä instituutioita: valtiota, kun-
tia, hallintoa, järjestöjä, työmarkkinoita, yrityksiä, virastoja, kouluja, yliopistoja, laitoksia, taloyhtiöitä ja jopa perheitä. Sisällöltään demokratia ymmärrettiin poliittisena, sosiaalisena ja taloudellisena. Demokratian muotoja olivat välillinen ja suora demokratia erilaisine sovellutuksineen.

Selonteon mukaan toimiva demokratia perustuu seuraaviin kriteereihin: todelliset vaikutusmahdollisuudet takaava osallistuminen, äänestämisen tasavertaisuus, politiikan ymmärtäminen sekä vaikutusvalta asialistan määrittelemiseen ja asioiden esille nostamiseen. Valiokunta ottaa aiemmista selvityksistään eri päätösvallan ja vaikuttamisen tasolta esimerkkejä, joissa varsinkin tulevaisuuden kehitystrendit huomioiden on selvästi kasvava demokratiavaje. Kun selonteosta on rajattu niin paljon demokratian aloja ja tasoja pois, ollaan päädytty tulevaisuuden vaateet huomioiden liian yksioikoisesti johtopäätökseen, että Suomi sijoittuu "kansainvälisessä vertailussa poikkeuksetta kärkidemokratioiden joukkoon".

Globaalidemokratia. Globaalisaatio on lisännyt demokratiaa ja tasa-arvoa enemmän kuin mikään yksittäinen poliittinen päätös. Se on tarjonut työtä ja vaurastumista sadoille miljoonille ja antanut nopean talouskasvun myötä useille val-

tioille mahdollisuudet erittäin nopeasti kehittää koulutusta, terveydenhuoltoa, infrastruktuuria ja muita tulevan talouskasvun ja samalla ihmisten hyvinvoinnin perusteita. Samalla erityisesti kehittyneiden maiden kansalaisten lähtökohdista ja demokratialle asetettujen yhä korkeampien tavoitteiden näkökulmasta globalisaatio on loitonnut ihmisiä heitä koskevasta päätöksenteosta. Legitimaation ja luottamus pohjan heikkous, todellisuutta tai koettuna, on heijastunut myös kansalaisten suhtautumiseen oman maansa johtajiin.

Globaalin demokratian ratkaisut eivät ole helppoja. Demokratian tulevaisuutta koskevassa keskustelussa tätä tasoa ei voida kuitenkaan ohittaa. Demokraattista ratkaisua odottavat sellaiset 2000-luvun ongelmat kuin ilmastonmuutos, väestönkasvu ja köyhyys, mutta myös erilaiset poliittis-taloudelliset kriisit ja viime aikojen kehityksestä jopa demokratian ydinkysymys — sodanuhka (viimeksi esille nousseina esimerkiksi Ukrainan tai Koreoiden tapaukset).

EU-demokratia. EU:n tehtäviä, organisaatioita taikka toimintatapoja ei ole rakennettu nimenomaisesti demokratian lähtökohdista. Kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia on erityisesti 2000-luvulla pyritty nostamaan esille, mutta demokratia järjestelmätason asiana on edelleen eräs EU:n perusongelmista. Kysymys on valtakennelman legitimeetistä. Kansallisten parlamenttien valtaoikeuksien kannalta aiemmin on arvosteltu lainsäädäntövallan jakoa EU:n ja kansallisten parlamenttien välillä, kun 2010-luvulla on kritiikin kohteeksi noussut budjettivalta. Rahoitus- ja finanssikriisit ovat lisänneet erityisesti EU:n ennakollista finanssivalvontaa, EU:n komission ohjausvaltaa ennen kuin hallitukset ovat vuosittaista budjettiaan edes kansallisille parlamenteille antaneet.

Väliportaan demokratia. Valtiollisen demokratian taso, jossa Suomella on vajetta lähes ainoana Euroopassa, on valtion ja kunnan väliin jäävä vallankäyttö, jota nimitetään väliasteen hallinnoksi, seutuhallinnoksi tai maakunnalliseksi itsehallinnoksi. Suomessa on toisin kuin muissa maissa hallinto rakennettu vahvan valtiollisen

keskushallinnon ja voimakkaiden peruskuntien varaan. Demokratian vaje on kuitenkin koko itsehallinnon tunnustettu ja tunnustettu valtiosäännön tasolla asti. Tämänkään demokratian toteutus ei ole helppoa. Alkuperäisestä 1918 HM:sta on vain yksi pykälä toteuttamatta, joka on ns. väliasteen eli maakuntien itsehallinto. Pykälä on siirtynyt sellaisenaan uusittuun valtiosääntöön. Demokratialla tarkoitettiin itsenäisyyden alussa pelkistään vaaleilla valittuja omia toimielimiä ja oikeutta kerätä veroja omaan toimintaansa. Laajojen uudistusten, ml. meneillään oleva sosiaali- ja terveydenhoidon rakenteiden tarkistus (Sote) tai kuntauudistus, ongelmien taustalla on demokratian puute. Vaaleissa luottamusmiehet saavat kansalta vallan yhteisten asioiden hoitoon, ja tämän valtuutuksen nojalla he voivat legitimiä jossain määrin siirtää valtaa alaspäin, mutta eivät ylöspäin.

Yritys- ja virastodemokratia. Yritys- ja virastodemokratiasta on Suomessa keskusteltu vain osana yleiseurooppalaista liikehdintää 1960- ja 1970-luvuilla. Suomessa istui useita näihin demokratian aloihin syventyviä parlamentaarisia komiteoita, mutta niiden ehdotukset eivät edenneet. Monessa maassa, kuten Saksassa ja Ruotsissa, henkilöstö sai edustuksensa muun muassa yritysten ja virastojen johtoelimiin. Onko eräs selitys näiden maiden parempaan talouskriisien hoitoon, eläkeiän nostamisen onnistumiseen taikka työtyytyväisyyden parempaan tasoon työpaikoilla löydettävissä yritys- ja virastodemokratiasta?

Koulu- ja oppilaitosedemokratia. Myöskään näillä demokratian aloilla ja tasoilla Suomi ei ole edistynyt parhaimmalla tavalla.

Talouden demokratia. Useat tutkijat ovat katso-neet, että demokraattisen järjestelmän uskottavuuden ja tulevaisuuden mahdollisuuksien takia olisi syytä alkaa arvioida taloudellista valtaa demokratian näkökulmasta. Olisi puhuttava demokratiasta ja taloudesta samoilla kriteereillä, samoilla voimakkuuksilla, samaan aikaan ja samoilla foorumeilla. Poliittiset instituutiot ovat melko voimattomina joutuneet myöntämään,

että politiikan vastuulle on asetettu yhä vaikeampia ongelmia, mutta ratkaisun avaimet ovat siirtyneet muualle — yksinkertaistaen kansallisvaltioilta ylikansallisille elimille ja politiikalta taloudelle.

Oslon yliopistossa on eräs 2010-luvun vahvimpia demokratiaa, rauhaa ja oikeudenmukaisuutta tutkineita laitoksia. Professori Stein Ringen, joka toimii tällä hetkellä Oxfordissa, on nostanut esille pitkän aikavälin kysymyksen poliittisen demokratian uskottavuuden kytkennän taloudelliseen valtaan. Ringen tuo esille seuraavat kaksi kaikissa demokratioissa kansallista lainsäädäntövaltaa vähentävää kehityspiirrettä: 1) Isot talouden toimijat ovat osana globalisaatiota saaneet uuden mahtavan vallan käytön välineen, mahdollisuuden siirtää pääomia, tuotantoa, työpaikkoja, pääkonttoreita, veroja, innovaatioita, tutkimus- ja kehitystyötä, uutta ajattelua pois. Tämä mahdollisuus on ollut aiemminkin, mutta nyt tämä veto-oikeus tai exit-valta on todellinen ja uskottava. 2) Ylikansallinen lainsäädäntö ja erilaisten normien anto (EU, YK, WTO, EN, MP, IMF, G8 jne.) on lisääntynyt.

Hän erottaa viisi trendiä demokratian, politiikan ja talouden voimasuhteiden muutoksessa:

1. taloudellinen valta on kasvanut talouden kasvun takia verrattuna politiikkaan, jossa kullakin äänestäjällä on edelleen vain yksi ääni,
2. taloudellinen valta on keskittynyt pienelle eliitille,
3. markkinoiden ja talouden liberalisoinnissa yksityinen on tullut julkisen areenoille,
4. poliittinen valta on työnnetty pois talouden areenoita; poliittisen toiminnan rahoitus on siirtynyt niille, joilla on kykyä, halua ja intressiä kustantaa poliittisia aktiviteetteja ja
5. pääomamarkkinat ovat globalisaation, deregulation ja tietotekniikan myötä karanneet kansallisvaltioilta.

Kansalaiset olettavat parlamentaarisen demokratian nimenomaan huonoina aikoina käyttävän voimakkaasti valtaansa. Parlamentille ja sen luottamusta nauttivalle hallitukselle keskitetyn poliittisen vallan ja kansalaisten kasvaneiden

odotusten välillä on aukko, joka aiheutuu politiikan ja talouden epäsuhdasta. Poliitikko ja kansan edustajat on osin pantu kantamaan kohtuutonta vastuuta politiikan todellisiin keinoihin nähden.

Demokratian hoidosta

Demokratia on tärkeimpiä pitkän aikavälin politiikan teemoja. Demokraattisessa yhteiskunnassa keskustelu ihmisen suhteesta itseään koskemaan päätöksentekoon on sillä tavalla ikuista, että jokaisen sukupolven on luotava oma tulkinsa demokratiasta, sen eri aloilla ja tasoilla. Pelkät demokratian kulissit eivät riitä. Hyväkään demokratia ei välttämättä toimi muutos- ja murrosvaiheissa. Demokratian kunnossapitoa ja uudistamista voi pitkäjänteisen ja perusteisiin menevän luonteensa takia verrata puutarhanhoitoon.

Euroopan neuvosto on tänä vuonna julkaissut arvion demokratian tilasta Euroopassa (State of Democracy, human rights and the rule of law in Europe (SG 2014 (1) FINAL). Sen mukaan:

Demokratian kannalta keskeisiin poliittisiin vapausoikeuksiin kohdistetaan Euroopassa yhä voimakkaampia rajoitustoimia. Perinteisen median piirissä toimivien toimittajien sananvapaus on kaventunut, mielenosoitusvapauteen puututaan aiempaa enemmän ja ennen kaikkea internet-ympäristössä tapahtuva viestintä on otettu aiempaa laajempien valvontatoimien kohteeksi.

Menoleikkaus (Austerity) -politiikkaan liittyvät budjettileikkaukset ovat johtaneet demokraattisten rakenteiden rapistumiseen ja ihmisoikeustilanteen heikentymiseen eräissä Euroopan valtioissa. Tämä on johtanut valtiollisia rakenteita kohtaan tunnetun yleisen luottamuksen rapistumiseen. Tämä syventää edustuksellisen institutionaalisen demokratian yleiseurooppalaista legitimititeettiongelmaa. Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari on esittänyt huolensa siitä, että menoleikkaus-politiikka on lisännyt yhteiskunnan ulkopuolelle sysäytyjen ihmisten määrää ja syventänyt ihmisten yhteiskunnallisten toimintavalmiuksien eriarvoistumiskehitystä.

Joukkoistaminen

Tällä vaalikaudella joukkoistaminen on ollut muita hankkeita lävistävänä teemana erityisen paljon esillä.

Joukkoistamisella (engl. crowdsourcing) tarkoitetaan tyypillisesti ennalta rajaamattomien ihmisjoukkojen osallistamista rajattuun tehtävään verkon välityksellä. Joukkoistamista voidaan soveltaa hyvin laajasti rahoituksen keräämisestä tuotekehitykseen ja mikrotyön tekemiseen.

Myös demokratian palveluksessa joukkoistaminen tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia. Sitä voidaan hyödyntää laajasti eri päätöksenteon vaiheissa ja tasoilla. Joukkoistaminen soveltuu myös käytännössä kaikkiin aiheisiin ja hyvin erilaisiin olosuhteisiin.

Tulevaisuusvaliokunta on vaalikauden aikana selvittänyt ja kokeillut joukkoistamisen käyttöä demokratian apuvälineenä. Yhteishankkeessa ympäristöministeriön kanssa valiokunta avasi luonnoksen hallituksen esitykseksi maastoliikennelaista keskusteltavaksi ja kehitettäväksi verkkoalustalla www.suomijoukkoistaa.fi. Koe-hanketta ja sen tuloksia on käsitelty muun muassa valiokunnan julkaisuissa Joukkoistaminen demokratiassa ja Crowdsourced Off-road Traffic Law Experiment in Finland.

Valiokunta on laittanut koko kansalle keskusteltavaksi hyvinvointimallin tulevaisuudet. Valiokunnan Kestääkö hyvinvointiyhteiskunta -jaosto teki vuonna 2013 neljä taustapaperia, joihin kerättiin erilaisia näkemyksiä hyvinvointiyhteiskunnan ja -valtion tulevaisuudesta. Neljä etukäteen keskusteluun mukaan kutsuttua ns. oraakkelia on lukenut jaoston paperit ja kommentoinut niissä esitettyjä ajatuksia ja ehdotuksia. Nämä kaikki paperit ja kommentit löytyvät

osoitteesta www.suomijoukkoistaa.fi, keskustelua käydään toukokuun loppuun 2014. Keskustelu toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan yhteenliittymän (Soterko-verkoston) sekä lukuisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Kansalaisilta kysytään: Oletteko samaa mieltä jaoston tai oraakkeliin kanssa vai haastatteko heidät keskusteluun ja minkälainen olisi paras mahdollinen hyvinvointivaltio, jos voisimme suunnitella sen tyhjältä pöydältä.

Valiokunnan työn perusteella voidaan esittää joitakin alustavia johtopäätöksiä joukkoistamisen hyödyntämisestä demokratian apuvälineenä Suomen oloissa. Moni kansalainen on kiinnostunut osallistumaan, mutta osallistumisen vaikutuksiin ja hyötyihin suhtaudutaan usein epäillen. Verkossa on mahdollista keskustella asiallisesti ja rakentavasti, mutta se edellyttää keskustelun kohdentamista ja selviä pelisääntöjä.

Joukkoistamalla voidaan tuottaa aineksia lainvalmistelun tueksi, mutta valmistelijan pitää myös sitoutua hyödyntämään näin saatuja tuloksia. Joukkoistaminen edellyttää jonkin verran voimavaroja, mutta prosessia on alun koevaiheen jälkeen mahdollista virtaviivaistaa ja keventää.

Tulevaisuusvaliokunta esittää, että joukkoistamisen kokeilemistä ja kehittämistä demokratian apuvälineenä jatketaan. Tavoite joukkoistamisen hyödyntämisestä on syytä kirjata seuraavan hallituksen ohjelmaan. Joukkoistamistyölle pitää nimetä valtioneuvostossa vastuutaho.

Lausunto

Lausuntonaan tulevaisuusvaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Päivi Lipponen /sd (osittain)	Antti Rantakangas /kesk (osittain)
vpj.	Oras Tynkkynen /vihr	Leena Rauhala /kd
jäs.	Mikko Alatalo /kesk (osittain)	Juha Sipilä /kesk
	Kalle Jokinen /kok (osittain)	Stefan Wallin /r (osittain)
	Saara Karhu /sd (osittain)	Sinuhe Wallinheimo /kok
	Antti Lindtman /sd (osittain)	Pertti Virtanen /ps (osittain)
	Markus Mustajärvi /vr (osittain)	Ville Vähämäki /ps (osittain)
	Jaana Pelkonen /kok	vjäs. Kimmo Tiilikainen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Paula Tiihonen.